

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА КИТАЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

КУРСОВА РОБОТА

з китайської філології

на тему:

ВІДОБРАЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ “空间”, “时间”, “记”, “心”
У ФРАЗЕОЛОГІЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Борисенко Катерини Олександрівни

Студентки III курсу, групи кит08-21

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізація: 035.065 Східні мови та літератури

(переклад включно), перша – китайська

Науковий керівник: доц. Щербаков Я.І.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ ЄКТС _____

Члени комісії

(підпис)(прізвище та ініціали)

(підпис)(прізвище та ініціали)

(підпис)(прізвище та ініціали)

КИЇВ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ	5
1.1. Поняття терміну «концепт» у мовознавстві.....	5
1.2. Особливості формування концептів.....	9
Висновки до розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОНЦЕПТІВ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ.....	14
2.1. Специфіка відображення концептів “空间”, “时间”, “记”, “心” в китайських фразеологізмах	14
2.1.1. Концепт “空间”.....	16
2.1.2. Концепт “时间”.....	18
2.1.3. Концепт “记”.....	19
2.1.4. Концепт “心”.....	21
2.2. Проблематика перекладу концептів в китайських фразеологізмах на українську.....	22
Висновки до розділу 2.....	25
ВИСНОВКИ.....	26
论文摘要.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29

ВСТУП

Мова є важливою складовою національної ідентичності, її розвиток залежить від соціального прогресу. У зв'язку з цим проводяться дослідження та відкриваються нові закони та правила використання мови. Вчені приділяють багато уваги різним аспектам мови. Для досягнення майстерності в оволодінні мовою та розширенні словникового запасу необхідно вивчати лексику як науку. Це може допомогти зрозуміти структуру та принципи використання не лише рідної, але й іноземної мови.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що концепти у фразеології є малодослідженими одиницями в мові. Носії мови часто використовують їх у повсякденному житті, тому важливо розуміти їхнє значення та вживання.

Дослідження концептів може допомогти не тільки у вивченні особливостей побудови фразеологізмів, а й у пізнанні логіки та ходу думок китайського народу, що допоможе краще зрозуміти структуру мови. Оскільки концепти в сучасному китайському та українському мовленні мають своєрідні відмінності, проблема їх розуміння стає все більш важливою. Тому, вивчення даних одиниць потрібно розглядати не тільки з точки зору семантики, а й вживання.

Метою дослідження є розгляд відображення концептів “空间”, “时间”, “生意”, “心” у сучасній китайській мові.

Досягнення мети передбачає вирішення даних **завдань**:

- з'ясувати теоретичні засади дослідження концептів у фразеології китайської мови;
- визначити специфіку відображення концептів у фразеології та схарактеризувати специфіку їх вживання;
- виявити особливості перекладу фразеологічних одиниць, у яких вживаються концепти та проаналізувати їх відмінності.
- проаналізувати вживання концепту “空间” у фразеологізмах китайської мови;
- проаналізувати вживання концепту “时间” у фразеологізмах китайської мови;
- проаналізувати вживання концепту “记” у фразеологізмах китайської мови;
- проаналізувати вживання концепту “心” у фразеологізмах китайської мови.

Об’єкт дослідження – концепти “空间”, “时间”, “记”, “心”.

Предмет дослідження – специфіка відображення концептів у фразеології сучасної китайської мови.

Фактичний матеріал роботи становить 23 фразеологічні одиниці, взяті зі словників “汉语大辞典”, “在线成语词典”, “常用汉语成语谚语典故翻译” та “中华成语大辞典”.

Специфіка теми, завдань і матеріалу роботи зумовили комплексний підхід до вибору таких **методів і прийомів дослідження**, як загальнонаукові методи (дедукційний, описовий, структурний).

Наукова новизна полягає у тому, що в роботі вперше представлено новий підхід для встановлення вживання концептів у фразеології в сучасній китайській мові. Вперше зроблено комплексний аналіз концептів, та узагальнено способи та моделі творення китайських фразеологічних одиниць, які містять у собі концепти.

Практичне значення цього дослідження полягає в подальшому використанні цієї інформації для вивчення та викладання фразеології та літератури китайської мови, укладання методичних матеріалів до навчальних дисциплін: “Китайська мова”, “Стилістика китайської мови”, “Лексикологія китайської мови”, дослідження різних аспектів фразеології. Також це може бути корисним джерелом для студентів та інших людей, які цікавляться поглибленим вивченням китайської мови.

Структура. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи – 31 сторінка, використаних джерел – 33.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ

1.1. Поняття терміну «концепт» у мовознавстві.

Проблема зв'язку мови та мислення завжди займала одне з центральних місць у лінгвістиці. На сучасному етапі розвитку науки завдяки зростаючій інтеграції зі суміжними науками з'явилася можливість по-новому глянути на цю фундаментальну проблему. До середини ХІХ ст. проблема взаємозв'язку мови та мислення розглядалася переважно у філософському аспекті. У мовознавстві першим, хто поставив цю проблему на чільне місце, був В. Гумбольдт, який висунув припущення про основний вплив розумової діяльності на мовленнєву діяльність. Мова, за В. фон Гумбольдтом, – це не просто інструмент для вираження думки, але ще й засіб її формування, що впливає сам процес мислення. Гіпотеза лінгвістичної відносності, або гіпотеза Сепіра-Ворфа, висловлює ідею, що структура мови впливає на світогляд та когнітивні процеси її мовців. У 1950-х роках Л.С. Виготський підтвердив цю гіпотезу своїми дослідженнями, показавши, що мова та мислення утворюють діалектичну єдність: мова впливає на розумові процеси, а розумова діяльність формує лінгвокогнітивні структури, які становлять основу мовної діяльності (Koerner, 1992).

У процесі розвитку гуманітарних наук, дослідження мови в контексті людського існування, її сприйняття та мислення, виникла потреба у новому терміні для адекватного позначення смислової сторони мовного знаку. Цей термін має відокремитися від традиційного значення та сенсу мовних одиниць і включати в себе як логіко-психологічні, так і мовознавчі аспекти. На сучасному етапі розвитку когнітивної науки значна увага приділяється дослідженню концептів, включаючи розгляд самого терміну "концепт". Незважаючи на інтенсивний інтерес до цієї проблематики, концепт лишається однією з туманно визначених лінгвістичних категорій.

В сучасній лінгвістиці існує різноманітність підходів до розуміння сутності терміну "концепт". Під час дослідження виявлено, що у науковій літературі використовуються як лінгвофілософський підхід, так і підходи, що ґрунтуються на мисленні та кількісному аналізі для вивчення особливостей понятійно-

термінологічного апарату концепту. Досліджуваний термін розглядається лінгвістами як ментальне утворення, концептуальна система, або "згусток" різноманітних смислів, які представляють собою оперативно-змістові одиниці людського мислення (Гаузда, ст. 69). Цією ж причиною можна пояснити і той факт, що феномен «концепт» все ще не знайшов свого однозначного та несуперечливого визначення. Навіть таке авторитетне джерело, як «Короткий словник когнітивних термінів» дає досить розмиту його дефініцію («оперативна змістовна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи та мови мозку (*lingua mentalis*), усієї картини світу, відображеної в людській психіці», в якому одна невизначена абстракція пояснюється через інші, ще менш визначені абстракції. Це стосується і майже класичного тлумачення концепту відомим когнітологом Монікою Шварц як «елементарної ментально організованої одиниці, яка виконує функцію збереження знань про світ в абстрактному форматі» (Schwarz 1996, ст. 55).

В 90-х роках ХХ століття активні дослідження в галузі мовознавства породили ряд нових термінів, які відображали бажання висвітлити особливості представлення мовних знань. У лінгвістичній літературі зустрілися такі поняття, як "концепт", "лінгвокультурема", "міфологема", "логоепістема". Проте очевидно, що найбільш підходящим виявилось поняття "концепт". Воно стало ключовим у когнітивній лінгвістиці – однією з поширених моделей усвідомлення фрагментів дійсності та мовної категоризації, що є оперативною одиницею пам'яті. (Хорошун, 2009, ст. 158). Нині термін «концепт» знаходить широке застосування у різних галузях лінгвістичної науки. Він увійшов у понятійний апарат когнітивістики, семантики, лінгвокультурології. Період затвердження терміну в науці неодмінно пов'язаний з певною довільністю його вживання, розмитістю кордонів, змішанням з близькими за значенням та/або за мовною формою термінами. Наприклад, у дослідженнях часто простежується змішання понять «когнітивний концепт» та «лінгвокультурний концепт».

І. Гайдук наголошує на різноманітності підходів до тлумачення поняття "концепт", звертаючи увагу на його складну структуру, що включає понятійну базу та соціо-психокультурну складову. Остання не лише уособлюється носієм мови, а й

відчувається ним, охоплюючи асоціації, емоції, оцінки, національні образи та конотації, що є характерними для даної культури.

Дослідження концептів активно ведуться у різних галузях мовознавства, таких як лінгвокультурологія, когнітивістика, семантика, лінгвофілософія, психолінгвістика та інші. Наукова спільнота висвітлює це явище та його широке застосування у вченні як результат осмислення терміну та включення його до категоріального апарату та пояснює його так: «У лінгвістиці поява концепту була зумовлена нагальною потребою нового тлумачення терміна «поняття», яке традиційно розглядалося як абстракція окремих чуттєвих ознак, а згодом розширило свій обсяг до рівня загального, одиничного й особливого, тобто всього обсягу інформації про певний об'єкт або клас об'єктів» (Селіванова, 2008, ст. 410). На сьогоднішній день було опубліковано чимало наукових робіт, що досліджують різні аспекти концептології, включаючи тлумачення терміну «концепт». Лінгвісти розглядають вивчення концепту як "подорож" у глибини мислення, спробу розчленувати досвід, збережений у пам'яті людини, на базові компоненти. Оскільки ця задача універсальна, не існує єдиного підходу, який би відповідав всім варіантам досліджень у цій галузі. Тому кожен відомий автор у цьому напрямку має власне визначення поняття "концепт". У лінгвістиці концепт розглядають як смисловий аспект словесного знаку, який включає в себе поняття та належить до сфери розуму, духу або матеріального, присутні у людському існуванні. Він утверджений у народній мудрості, має історичні корені та сприймається як суб'єктивний і соціально зумовлений, він взаємодіє з іншими поняттями, що мають з ним найбільший зв'язок або відмінність. Наприклад, український етнолінгвіст О. Тищенко вбачає у концепті конструктор-стереотип, який представляє асоціативне поле імені, але не зводиться до нього (Тищенко, 2003). Філософія виступає першоджерелом для вивчення концепцій. Початкове утілення терміну можна знайти у Платона, який розглядав концепти як вроджені ідеї, що походять з трансцендентного світу ідеальних форм, перебуваючи за ширмою фізичного світу. У середньовіччі П. Абеляр стверджував, що концепції наявні у божественному розумі як ідеї Бога та прототипи індивідуальних речей. Він розглядав

концепції як сукупність понять, сформованих людським розумом та пов'язаних спільною темою, смыслом і поглядом. Його наступники, такі як Т. Гоббс та У. Оккам, дійшли загального висновку щодо концепції, визначивши її як узагальнення ознак речей, що містять важливу та актуальну інформацію та використовується в розумовій діяльності. Ця дефініція є основою більшості сучасних тлумачень терміну. Ж. Дельоз та Ф. Гваттарі описували концепції як "вузли сітки, що простягається філософом через вічний хаос". У західній філософії концепцію розуміють як сутність, що існує в уяві, як ментальне уявлення чи абстрактний об'єкт (Врублевська, 2014). В своїй роботі В. Жайворонок досліджуючи поняття «концепт», називає ці ментальні одиниці "концептами історико-культурної свідомості народу", акцентуючи увагу на їхній образності та етносимволіці. Він розглядає їх як специфічні мовні одиниці, які переповнені етнокультурним змістом і, зазвичай, функціонують у культурному контексті. Ці концепти характеризуються виразністю, образністю та символічністю (Шарапановська, 2012). І. Штерн аналізує поняття з погляду психолінгвістики, описуючи його як ментальний образ. Він стверджує, що поняття має дві сторони - мовну і психічну. З психічного погляду поняття - це "ідеальне" утворення, образ, що відображає уявлення про світ, зумовлені культурою, і є прототипом групи похідних понять; з мовного погляду поняття - це утворення, якому властиве певне ім'я (Штерн, 1998).

Однак загальним моментом у розумінні концепту є те, що його розглядають як складне, багатовимірне соціально-психологічне явище, яке пов'язане із колективною та індивідуальною свідомістю. (Хорошун, 2010). Створення нового напрямку в лінгвістичних дослідженнях, відомого як лінгвоконцептологія, сприяло поширенню вживання терміна "концепт" у мовних дослідженнях. Цей термін, спочатку використаний у математичній логіці, затвердився в психології, культурології, філософії та когнітології, і став ключовим поняттям у когнітивній лінгвістиці. Хоча він введений у вітчизняну мовознавчу науку ще у 20-х роках ХХ століття, але лише у 80-ті роки, завдяки перекладам праць англомовних авторів, термін "концепт" було адаптовано для вживання у вітчизняному контексті (Хорошун, Шевченко, ст.387).

Для вивчення концепту застосовується компонентний аналіз семантичної домінанти,

що представляє його основне поняття. Це означає, що концепт розглядається через розкриття значення його найближчих асоціацій: визначення, контекстуального аналізу, етимологічного дослідження, аналізу прислів'їв та приказок, а також через опитування, інтерв'ю та аналізу коментарів. Аналіз теоретичних джерел показує, що різноманітні підходи до розуміння концепту в мовознавстві відкривають нові можливості для вивчення взаємозв'язків між мовою, свідомістю та культурою. Це сприяє розвитку когнітивного мовознавства, лінгвокультурології, психології, культурології та філософії. Крім того, такий підхід дозволяє розширити можливості для аналізу мовних явищ, забезпечуючи більшу глибину і ефективність семантичним дослідженням.

1.2. Особливості формування поняття «концепт»

Залежно від області вивчення концепту та його визначень, різняться підходи до структуризації цього явища. Більшість дослідників вбачають у структурі концепту образ, певне основне поняттєве ядро та додаткові характеристики. Це свідчить про подібне розуміння структури концепту в різних наукових школах. Згідно з дуальною теорією, концепт має дві типові структури: одна включає ядро поняття, а інша - процедуру ідентифікації. Прототипи повинні бути обмежені процедурами ідентифікації. Вони пояснюють швидкі процеси категоризації, а також всі ефекти, пов'язані з типовістю або прототиповістю (Smith, 1995).

Концепт представляє собою ключову складову наукових досліджень у сфері культури, свідомості та мовознавства, спрямованих на об'єднання різних аспектів в єдину систему. Концепт виступає як виразник культурної свідомості, закріплений у мові. Іншими словами, концепт, як сукупність словесно вираженого значення, відображає ментальність певного етносу, зазвичай асоційовану з основною одиницею певного семантичного поля чи синонімічного ряду.

Лінгвісти вважають, що існує три основні підходи до формування поняття «концепт»:

- вивчення концепту з урахуванням його взаємозв'язку з культурою призводить до того, що мова в цьому випадку стає менш важливою;
- визначення концепту на основі семантичного значення мовного знаку;
- розуміння поняття з погляду особистого мовного відчуття мовця, а також загального досвіду людства.

Український мовознавець Приходько виділив шість дефініційних моделей концепту, а саме:

- епістемічне утворення;
- психоментальне утворення;
- етнокультурне утворення;
- прагмарегулятивне утворення;
- аксіологічне утворення;
- синтетична дефініція концепту, яка містить декілька утворень одночасно (Приходько, ст.193).

Основний принцип лінгвокультурологічного підходу до розуміння концепту полягає у визнанні його як базової складової етнокультури. Концепт у такому розумінні відрізняється від інших одиниць, що досліджуються в лінгвокультурології, своєю ментальною природою. Свідомість поєднує в собі мову й культуру в їх взаємодії (Полюжин, 2015).

Протягом досліджень XX–XXI століть спостерігається тенденція у формуванні структури концепту як складного явища, що складається з окремих взаємозалежних компонентів. Концепт має певну структуру, хоча вона не може бути визначена як жорстка форма, яка схожа на значення слова. Це пов'язано з його активною динамічною роллю у процесі мислення: вона постійно функціонує, актуалізується в різних аспектах та частинах, взаємодіє з іншими концепціями та залежить від них.

Структура концепції є складною і включає поняттєві та культурні складові: вихідну форму (етимологію), основні змістові аспекти, конотації (асоціації та оцінки). Концепт формується в свідомості людини через її чуттєвий досвід – сприйняття світу через органи чуття, предметну діяльність, мисленнєві операції з вже існуючими в свідомості концепціями, а також через сприйняття мовних одиниць. Концепт народжується як чуттєвий образ, що з часом перетворюється у власне мовленнєвий, і складається з окремих ознак об'єктивного або суб'єктивного світу, що різноманітно відображається у мові (Хорошун, 2010). Щоб зрозуміти, що означає певний концепт для людини, треба вивчити всі різні способи, якими він виражається через мову, а також прочитати тексти, де розглядається цей концепт. Вчені вважають, що неможливо надати повний опис концепту, бо мова завжди відображає лише часткове розуміння. Концепт формується через індивідуальний досвід, узагальнення та категоризацію, і представляє собою велику, нечітко структуровану одиницю.

Згідно думки деяких вчених, «концепт» складається з трьох компонентів: понятійного, образного і цілісного:

- Понятійна сторона показує як концепт відображений у мові, його визначення і порівняння з іншими концептами;
- Образна сторона – те, що відображається у нашій пам'яті через смак, зір, слух та навіть нюх;
- Цілісна сторона визначає значення концепту для окремої особи та всього мовного колективу.

Припущення про те, що поняття концепту складається з різних рівнів та компонентів, можна розглядати через аналіз мовних засобів, виходячи з полярної організації значення слова, а саме архісистему в ядрі. Таким чином, у структурі концепту можна виділити такі компоненти:

- Ядро: воно представляє собою суть концепту. В ньому міститься найважливіша інформація про об'єкт, дію, якість або особу - ключові знання та уявлення, які

формують зміст відповідної концепції (Хорошун, 2010). Ядро концепту – чуттєво-наочний образ. Ключовою ідеєю тут є образ, який виникає з особистого досвіду і має конкретну природу. Цей образ, що служить основою концепту, виконує роль кодування. Під час психолінгвістичного експерименту такі образи можуть стати очевидними, і якщо їх реакція повторюється декілька разів, це вказує на стійкий зв'язок, який організовує формування концепту (Полюжин, 2015).

– Базові пласти: навколо ядра акумулюються базові пласти, де ознаки розташовані від конкретного до абстрактного. Хоча характер і кількість цих рівнів можуть різнитися від особи до особи всередині однієї мовної спільноти, вони в основному містять загальнонаціональні характеристики, які допомагають у взаєморозумінні під час спілкування. Базовий пласт містить когнітивні ознаки «терпимість» і «стриманість», які нашаровуються на основний кодувальний образ і разом із ним утворюють базовий пласт концепту (Полюжин, 2015);

– Інтерпретаційне поле: воно розміщується на периферії ядра та позначає те, що люди в одній мові виражають свої уявлення та розуміння різних аспектів цього концепту. Ці уявлення можуть проявлятися через вживання прислів'їв, приказок, афоризмів та сталих виразів під час спілкування, а також у інших висловлюваннях, що відображають різні тлумачення окремих аспектів концепту.

Структуру концепту можна порівняти із сніговою кулею: об'єм концепту постійно зростає, приймаючи нові концептуальні елементи і оточуючи себе новими шарами. Когнітивні шари, які відображають розвиток концепту та його зв'язки з іншими концептами, формуються завдяки концептуальним характеристикам та розширюють основний когнітивний шар. Сукупність основного шару і додаткових концептуальних елементів визначає обсяг концепту та його структуру. Основний когнітивний шар з чуттєвим ядром є необхідною складовою будь-якого концепту, тоді як різноманітні когнітивні шари в його структурі можуть бути відсутніми (Антонова, 2010).

Лінгвісти наголошують на складності утворення концепту і звертають увагу на його дуалізм: з одного боку, концепт включає всі складові формування поняття, а з іншого

- сама структура концепту робить його частиною культурного феномену, що охоплює етимологію, історію, сучасні оцінки та інші складові (Шевченко, 2021).

Висновки до розділу 1

У світлі сучасних досліджень виявлено, що зв'язок мови та мислення є складною проблемою, яка привертає увагу вчених у різних галузях науки. Починаючи з ранніх філософських роздумів і до сучасних концепцій когнітивної лінгвістики, відомих науковців намагалися розглянути вплив мови на мислення та національну культурну спадщину. Гіпотеза Сепіра-Ворфа і дослідження Л.С. Виготського вказують на важливість цього взаємозв'язку. Термін "концепт" став ключовим у когнітивній лінгвістиці, а його розуміння сьогодні включає в себе понятійну базу та соціо-психокультурну складову, що підкреслює важливість культурного контексту у формуванні мислення та сприйнятті мовного знаку. Таким чином, подальше дослідження цієї проблеми може відкрити нові горизонти у розумінні сутності людського мислення та комунікації.

Структура концепту є складною, і визначається залежно від області його вивчення та визначень. Більшість дослідників вбачають у структурі концепту образ, ядро та додаткові характеристики. Дуальна теорія вказує на два типи структур: ядро поняття та процедуру ідентифікації. Концепт є ключовою складовою наукових досліджень у сфері культури, свідомості та мовознавства, що об'єднує різні аспекти в єдину систему. Визначення концепту може ґрунтуватися на його взаємозв'язку з культурою, семантичному значенні мовних знаків або особистому мовному відчутті мовця. Тенденція у формуванні структури концепту підкреслює його активну динамічну роль у процесі мислення та взаємодію з іншими концепціями. Згідно думки деяких вчених, «концепт» складається з трьох компонентів: понятійного, образного і цілісного. Структура концепту може бути подібною до снігової кулі, яка постійно зростає, збираючи нові елементи та оточуючи себе додатковими шарами.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОНЦЕПТІВ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Специфіка відображення концептів “空间”, “时间”, “记”, “心” в китайських фразеологізмах.

В даний час вивчення особливостей мови та культури народів різних країн стає все більш актуальною темою для лінгвістичних досліджень. Вивчення фразеології у будь-якій мові є ключовою темою у сучасній лінгвістиці. Багато вітчизняних лінгвістів та філологів звертають увагу на фразеологічний фонд китайської мови у своїх дослідженнях. Фразеологізми – це своєрідні вирази, які відображають культуру та традиції кожної нації. Вони відображають уявлення та мудрість народу, а також ставлення до різних аспектів життя, таких як праця, наука, кохання та дозвілля. Близько 95% таких виразів стосуються людських взаємин та взаємодії із навколишнім середовищем. Тому вивчення фразеології тісно пов'язане з аналізом культурних та антропологічних аспектів. Вивчаючи фразеологію різних мов, ми можемо краще зрозуміти менталітет та уявлення носіїв цих мов про світ. Фразеологічні вирази у мові відображають унікальність культури та історії народу через їхні вираження. У китайській мові різноманітні фразеологічні одиниці поділяються на різні класи. В даний час у дослідженнях китайської фразеології вчені переважно класифікують вирази за їхнім походженням та стилістичним використанням, а не за структурно-семантичними ознаками (Пойнар, 2012).

До 1949 року в Китаї не проводили спеціальних досліджень з фразеології, але у наукових журналах час від часу з'являлися статті, присвячені окремим аспектам цієї науки. Також виходили фразеологічні словники та збірники народних прислів'їв. У 1950-х роках китайське мовознавство почало активно розвиватись. Проте, більшість монографій та публікацій, що з'явилися наприкінці 1970-х і особливо в 1980-х роках, мали переважно описовий характер, з великою кількістю ілюстративного матеріалу, аналітичний підхід застосовувався рідко і не був достатньо розвиненим. Тому можна сказати, що дослідження фразеологічних одиниць китайської мови на сьогодні є однією з найбільш актуальних проблем українського китаєзнавства (Федічев, 2006).

Завдяки появі та прийняттю поняття "концепту" в лінгвістиці відбувся значний розвиток у розумінні закономірностей, способів та особливостей взаємодії мови, культури та свідомості, а також відкрилися нові аспекти взаємодії між лінгвістикою та культурологією. На сьогодні актуальними методами дослідження лінгвокультурних концептів є аналіз дефініційних значень, етимологічний аналіз, метод вивчення концептів через лексико-граматичне поле лексеми, що його репрезентує, асоціативний експеримент, когнітивно-семантичний, зіставний аналіз концептів у різних культурах, а також концептуальний аналіз (Розвод, 2015).

Уявлення про концепти виходить за рамки простого "породження розуму" чи ментальних одиниць, що впливають на наше мислення. Вони складові частини концептуальної системи, яка має властивість метафоричності. Це означає, що, на думку дослідників, усі концепти, що функціонують у мові, по суті, метафоричні та одночасно структурують нашу повсякденну діяльність. Однак у китайській традиції когнітивної лінгвістики відсутнє розмежування між "концептом" та "поняттям". Китайські дослідники розглядають концепт як психічне явище, що базується на тілесному досвіді та виникає внаслідок взаємодії тіла та розуму з об'єктивною реальністю.

Концепти є частиною мовної картини світу, що так само тісно пов'язана із фразеологією. У ній відображені наші знання про навколишній світ, які зафіксовані у словах, виразах та правилах граматики. У сфері семантики, яка є ключовою для розуміння спілкування, ми реєструємо інформацію, що стосується оцінок та значень. Фразеологізми грають важливу роль у структурі мовного світу, оскільки активізують наші цінності та переконання. Це пов'язано з принципом антропоцентризму, що передбачає, що наші цінності та уявлення про світ послідовно відображаються у мовних конструкціях (Коваль, 2018). Із позиції когнітивної лінгвістики фразеологічні одиниці розглядають як засіб «кодування» й актуалізації концептів. Фразеологізми відтворюють та організовують знання, що накопичені у фразеологічній семантиці, про світ, яке відображається у свідомості суспільства. Дослідження внутрішньої структури фразеологічних виразів допомагає краще зрозуміти взаємозв'язок мови та

свідомості в рамках вивчення загального процесу пізнання світу (Князь, 2020).

2.1.1. Концепт “空间”

Поняття простору належить до фундаментальних понять культури, відіграючи найважливішу роль у людському мисленні. Це поняття настільки фундаментальне, що на певному ступені розвитку культури, у стародавніх міфологічних, релігійних і філософських системах, воно розглядається як генетичний початок світу. Простір і надалі не втрачав своєї причетності основам світобудови: в античних матеріалістичних доктринах він виступає як один із початків світу, в об'єктивно-ідеалістичних вченнях простір інтерпретується як чуттєво божества, у суб'єктивно-ідеалістичних системах простір звеличують до рангу форм споглядання, зрештою, у діалектичному матеріалізмі простір і час розглядаються як загальноприйняті форми існування матерії. Дуже суттєве місце відведено поняттю простору в сучасній науці. Ось якою є ситуація, наприклад, у фізиці - науці, що виступає в ролі лідера сучасного природознавства: простір вважається тут основними поняттями, бо більшість фізичних понять вводяться за допомогою правил, у яких використовуються саме відстані в просторі. Цей факт вказує на фундаментальність простору в сучасній фізиці, але можна переконатися, що ці поняття мають і певну теоретичну фундаментальність, адже у світі взагалі нічого нема, крім порожнього викривленого простору. Довгий час вважалось, що для людини простір є вродженою формою сприйняття дійсності.

Впродовж тривалого періоду в китайській мові не існувало прямого позначення поняття простору. Лише в кінці XIX ст., ознайомившись із європейською думкою, китайці віднайшли спосіб передачі цього поняття за допомогою слів, запозичених з японської мови, які найоптимальніше відповідали уявленням китайців про цю категорію. Так, термін “простір” був перекладений китайською мовою як 空间 (букв.: “між порожнечами”), які використовуються й дотепер.

При вивченні фразеологізмів у сучасній китайській мові з урахуванням концепції простору, важливо мати на увазі, що для китайської культури існує зовсім інше уявлення про навколишній світ, простір та час. Наприклад, для давніх китайців

орієнтація в просторі та часі мала особливе значення, що відрізнялося від підходу європейців. Ми дослідили декілька фразеологічних одиниць, які містять у собі вербалізований концепт “простір”:

- 三十年河东，三十年河西 sān shí nián hé dōng, sān shí nián hé xī. Буквальний переклад цієї приказки: тридцять років ріка (Хуанхе) тече на схід, тридцять років – на захід). Значення: все тече, все змінюється; мінливість життя (汉语大辞典). Відображення концепту відбувається за допомогою двох лексичних одиниць: 东 (Схід) та 西 (Захід);
- 中馈犹虚 zhōng kuì yóu xū. Буквально: те, що в середині (господарство), пустує. Значення: бути неодруженим (在线成语词典). Лексична одиниця “中” відображає простір;
- 上漏下湿 shànglòuxiàshī. Буквально: знизу тече (протікає), зверху пропускає вологу. Значення: будівля, непридатна для життя, жахливі умови. Простір – “上” та “下”, вгорі та знизу (汉语大辞典);
- 前呼后拥 qiánhū hòuyōng. Буквально: попереду – крики (вигуки), позаду – натовп. Значення: виїжджати з почесними людьми. Відображення простору “前” (попереду) та “后” (позаду) (汉语大辞典);
- 左思右想 zuǒ sī yòu xiǎng. Буквально: думати ліворуч, міркувати праворуч. Значення: добре обдумувати, перебирати всі думки. Простір – “左” (ліворуч) та “右” (праворуч) (在线成语词典).

Отже, після аналізу наведених фразеологічних виразів, які відображають концепцію “空间”, ми прийшли до висновку, що семантика виражається головним чином за допомогою іменників та прийменників, які позначають простір.

2.1.2. Концепт “时间”.

За антропологічною теорією, сприйняттям життя та природи людини керують різні уявлення про час. Люди з різних культур розуміють час по-різному, відтак вони мають різні підходи до його усвідомлення. Перший підхід описує час як послідовність подій, безперервний потік хвилин, годин, днів, і років. Це сприйняття зосереджене на окремих датах та важливих подіях. Другий підхід описує час як циклічний процес, який поєднує минуле, теперішнє та майбутнє через сезони та ритми, які регулярно повторюються, аналогічно до рефрену пісні, що повторюється кожен годину, добу, чи тиждень.

Китайське уявлення про концепт часу відрізняється від європейського. Тут час поділяється на два аспекти: "минуле, що відходить і теперішнє, що настає". Вони пов'язані з процесом, що відбувається безперервно. Китайська мова відображає це у фразі 古往今来 gǔwǎngjīnlái “від давнини до сьогодення”. Відсутнє протиставлення між часами, яке характерне для європейської культури. Минуле уступає місце прийдешньому безперервному потоку, де теперішнє постійно “приходить”. Таким чином, немає можливості додавати щось до цього постійного руху.

У китайській мові видно чітке ставлення до часу як неперервного процесу через відтворення сприйняття послідовного змінювання чотирьох сезонів та усвідомлення паралельності їх існування. Це виражається через ефект паралелізму, який використовується для підкреслення протилежностей та контрасту. Шляхом утворення біномних пар, таких як “весна – осінь” і “зима – літо”, створюється відчуття ритму й протікання року. Особливу увагу приділяють першій парі, яка є ключовим виразом ритму року та підкреслює його перехідний характер. У порівнянні з полярними протилежностями, такими як “зима – холод” і “літо – тепло”, пара “весна – осінь” дозволяє краще відобразити не лише контраст температур, а й неперервність переходів між сезонами (Francois, 2001).

Концепт “时间” присутній у багатьох фразеологічних одиницях, наприклад:

імена'; 记姓氏的能力 'пам'ять на прізвища'; 记相貌的能力 'пам'ять на обличчя'; 记日期的能力 'пам'ять на дати'; 记数目字的能力 'пам'ять на цифри').

Аналіз китайської мови вказує на те, що різноманітні форми та процеси пам'яті відіграють ключову роль у збереженні, втраті та відновленні інформації. Це один з найважливіших механізмів для пізнавальної діяльності, який дозволяє людині взаємодіяти з оточуючим світом та формувати своє уявлення про нього через мову. Цей підхід показує, що мнемічні здібності китайців мають тісний зв'язок з їх перцептивними здібностями.

Процес запам'ятовування в китайському мовному матеріалі описується як система, що утворює зв'язки між новим досвідом і вже наявною інформацією в пам'яті. Основним інструментом цього процесу є мовні одиниці, які визначають специфіку запам'ятовування, вказуючи на різні аспекти минулих ситуацій (Коломієць, 2015). Ми дослідили низку фразеологічних одиниць, у яких вербалізується концепт “记”:

- 不记前仇 bù jì qián chóu. Буквально: не згадуйте минулих образ. Значення: Не згадувати про минулу ненависть і ставитись до людей за їхніми заслугами (查字典);
- 铭记不忘 míngjì bù wàng. Значення: ніколи не забувати (查字典);
- 强记博闻 qiáng jì bó wén. Буквально: сильна пам'ять. Значення: назва людини у якої міцна пам'ять та широкі знання (查字典);
- 潜神默记 qián shén mò jì. Буквально: підкоріть свій розум та мовчки запам'ятовуйте інформацію. Значення: зосередитись на своєму розумі. Описує концентрацію та мовчазне запам'ятовування (查字典);
- 强记博闻 qiáng jì bó wén. Значення: мати міцну пам'ять і великі знання (查字典).

2.1.4 Концепт “心”

Китайський концепт “心” сприймається не з позиції місця розташування органу, а з точки зору його функції. Крім цього, роз'яснення функції серця в текстах лігвістів теж прояснює особливості традиційної культури Китаю. У сучасній китайській мові “心” має приблизно сім значень:

1. Орган, що забезпечує потік крові;
2. Місце, де розташований цей орган, груди;
3. Орган мислення;
4. Орган, як символ душі та думок;
5. Найважливіше місце, осередок;
6. Начинка;
7. Корені рослин.

Багатозначна структура “心” формується на метафоричному перенесенні за схожістю простору (друге і шосте значення), функції (третє, четверте, п'яте значення) і образу (сьоме значення). Необхідно зазначити, що серце в стародавній китайській філософії розглядалося не тільки як джерело емоцій, а й як центр мислення, яким у західній філософії слугує мозок. Внаслідок функції мислення виводяться переносні значення – “орган мислення” і “орган як символ думок”.

Українська та китайська мови мають спільну основну ідею "серця" як центру чи середини. Це видно з етимології слів, які вказують на цей концепт у цих мовах. Українські слова “серце” та “середина” мають спільне коріння в індоєвропейській мові. У китайській мові ці ідеї виражаються за допомогою піктографічного зображення - малюнка людського серця. Говорячи про відмінність у сприйнятті концепції “心” у китайській мові, слід зазначити, що вона єдине з поняттям “розум”. Українська мова, навпаки, чітко відокремлює ці два поняття, що відображено у фразеологізмах, де “серце” означає орган почуттів і протиставляється “голові” як

інтелектуальному органу. У китайській мові “серце” виконує як інтелектуальну, так і емоційну функції. Крім того, “心” у китайській мові служить мірилом моральності та етичної оцінки людської поведінки (Тубол, Ханін, 2013). Для того, щоб краще зрозуміти концепт “心” ми дослідили фразеологізми, де він вербалізується:

- 心主神明 xīn zhǔ shénmíng. Буквально: серце править Богами. Значення: усе керується серцем; усі наші думки та дії йдуть від серця;
- “需要有一个大的心 – 并没有一个大房间” xūyào yǒu yīgè dà de xīn – bìng méiyǒu yīgè dà fángjiān. Буквально: потрібно мати велике серце, а не велику кімнату. Значення: не важливо які у тебе статки, головне – яка ти людина;
- 心里痛快百病消 xīnlǐ tòngkuài bǎi bìng xiāo. Буквально: щасливе серце усуває всі хвороби. Значення: природня смерть людини, після тривалого та щасливого життя, здійснення добрих справ – ось що робить її щасливою;
- 沟通从心开始 gōutōng cóng xīn kāishǐ. Буквально: спілкування починається з серця. Значення: щиро, від душі;
- 像心如意 xiàng xīn rú yì. Буквально: бажання серця здійснюються. Значення: бажання людини виконалось як вона хотіла.

2.2. Проблематика перекладу концептів в китайських фразеологізмах на українську.

Фразеологія є найціннішою спадщиною в лінгвістиці у всіх мовах, що відображає звичаї, традиції, національну культуру і гумор, а також історію народу. Фразеологізми - це стійкі мовні вирази, зміст яких залишається незмінним з плином часу. Вони мають вікове походження, багато з них знайдено у народній та класичній літературі китайської мови. Лінгвіст Ма Гофань (马国凡) класифікує фразеологізми китайської мови на п'ять основних категорій:

- 成语 chéngyǔ чен'юй;
- 谚语 yànyǔ янь'юй;
- 俗语 sùyǔ суюй;
- 歇后语 xiēhòuyǔ сехоуой;
- 惯用语 guànyòngyǔ гуаньюн'юй.

Переклад фразеологічних виразів з однієї мови на іншу є складним завданням, особливо коли ми говоримо про переклад з китайської на українську. Ця складність пояснюється тим, що культурні особливості, історія та менталітет кожної нації впливають на формування фразеологічних виразів. Давайте розглянемо деякі аспекти перекладу фразеологічних виразів з китайської на українську мову (Nida, 1993):

- 1) Ідіоматичність. У китайській мові часто зустрічаються фразеологічні вирази, які мають ідіоматичний характер. Це означає, що найкращим чином перекладати їх не за допомогою прямого словесного перекладу, а зберігати їхнє ідіоматичне значення. Наприклад, український вислів “брати бика за роги” можна виразити в китайській мові як “直面困難” (zhímiàn kùnnán), що буквально перекладається як «зустріти труднощі напрому» (Nida, 1993);
- 2) Культурні відтінки. У китайській мові фразеологічні вислови відзначаються глибокими культурними відтінками, які можуть стати викликом при їх перекладі. Наприклад, вираз “同舟共濟” (tóngzhōu gòngjì), буквально означає “бути в одному човні на одній ріці”, використовується для підкреслення спільної праці. Перекладаючи цей вислів, важливо врахувати відповідний культурний контекст та розуміння китайської культури (Nida, 1993);
- 3) Стилiстичні риси. Фразеологічні вирази в китайській мові часто мають свої власні стилістичні особливості, які не завжди можна точно передати у перекладі. Важливо

враховувати стиль висловлювання, в якому використовується фразеологічна одиниця, щоб забезпечити відповідність перекладу (Nida, 1993);

- 4) Ідіосинкразії: у китайській мові існують свої власні особливості та ідіосинкразії, які можуть впливати на переклад фразеологічних одиниць. Наприклад, чотирьохслівні вислови (чен'юй) дуже поширені в китайській мові і мають унікальні значення, що виражають певні концепти. При перекладі таких фразеологічних одиниць важливо розуміти їх ідіоматичне значення та знаходити еквівалентні вирази або вислови в українській мові (Nida, 1993);
- 5) Історичні аспекти: деякі усталені вирази в китайській мові мають історичне коріння, пов'язане з легендами, міфами або подіями з минулого. Наприклад, вираз “杞人憂天” (qǐ rén yōu tiān) виник з історії про чоловіка з міста Ці, який переймався за небезпеки, що загрожували небу. Перекладаючи такі усталені вирази, важливо передати їх історичне або культурне значення, що може потребувати додаткових пояснень або контекстуалізації (Nida, 1993).

Ми вказали лише декілька ключових аспектів перекладу фразеологічних виразів з китайської на українську. Для кожного такого перекладу необхідно глибоко вивчати контекст, культурні та мовні особливості обох мов, щоб гарантувати точність і адекватність перекладу (Nida, 1993).

Для розуміння походження фразеологічних виразів слід звертатися до джерел класичної та народної китайської літератури, таких як філософські трактати, притчі, історичні хроніки, літературні твори, легенди і міфи, а також до виразів, запозичених з інших мов. Окрім того, переклад цих виразів вимагає значних зусиль та уваги. Перекладач, що взявся за цю роботу, повинен мати не лише різноманітні методи перекладу, а й глибокі знання культури та історії країни, з якої походить мова оригіналу. Це через те, що фразеологічні вирази містять у собі національно-культурний контекст, який відображає певні традиції, звичаї, особливості побуту, історичні події та культурні особливості нації. Неправильний переклад може спотворити початкове значення виразу і, відповідно, змінити сенс усього тексту.

Висновки до розділу 2

У галузі сучасної лінгвістики вивчають особливості мови й культури різних націй, приділяючи особливу увагу фразеології. Аналізуючи фразеологію, ми отримуємо глибше розуміння культурних та антропологічних аспектів. Фразеологічні вислови відтворюють унікальність культури та історії. У Китаї, де також досліджують фразеологію, вчені класифікують вирази за їхнім походженням та стилістикою. Хоча до 1949 року спеціальних досліджень у цій області в Китаї не проводили, згодом цей напрямок активно розвивався. Нині дослідження фразеології китайської мови залишаються актуальними для українських китаєзнавців. Поняття "концепт" в лінгвістиці відкрило нові перспективи для вивчення взаємодії між мовою та культурою. В китайській традиції когнітивної лінгвістики не розмежовують "концепт" та "поняття" так, як у західних школах думки. Концепти, як частина мовної картини світу, тісно пов'язані із фразеологією, де відображені наші знання про навколишній світ, у словах, виразах та граматиці. Фразеологізми активізують наші цінності й уявлення про світ, відтворюючи та організовуючи знання, накопичені у фразеологічній семантиці. Дослідження їхньої структури допомагає краще зрозуміти взаємозв'язок мови та свідомості у процесі пізнання світу.

Переклад фразеологічних висловів з китайської на українську є складною задачею через вплив культурних особливостей, історії та менталітету кожної нації на їх створення. Для точного перекладу необхідно глибоко зрозуміти контекст та мовні відмінності, адже аспекти перекладу, такі як: ідіоматичність, культурні відтінки, стилістичні риси, ідіосинкразії та історичні аспекти, можуть завадити перекладачеві зробити адекватний переклад. Розуміння походження цих висловів вимагає вивчення класичної та народної китайської літератури, а також виразів, запозичених з інших мов. Переклад потребує значних зусиль та уваги, а перекладач повинен мати глибокі знання культури та історії обох країн, оскільки неправильний переклад може спотворити сенс вислову та змінити сенс усього тексту.

ВИСНОВКИ

Сучасні дослідження показують, що зв'язок мови та мислення є складною проблемою, що привертає увагу вчених у різних галузях. Від ранніх філософських досліджень до сучасних концепцій когнітивної лінгвістики, відомі вчені намагалися розглянути вплив мови на мислення та культурну спадщину. Термін "концепт" став ключовим у когнітивній лінгвістиці, а його розуміння включає понятійну базу та соціо-психокультурну складову, що підкреслює роль культурного контексту у формуванні мислення та сприйнятті мови. Дослідження цієї проблеми може розкрити нові горизонти в розумінні людського мислення та комунікації.

Структура концепту є складною і залежить від області вивчення та визначень. Більшість дослідників вбачають у структурі концепту образ, ядро та додаткові характеристики. Дуальна теорія вказує на два типи структур: ядро поняття та процедуру ідентифікації. Визначення концепту може ґрунтуватися на його взаємозв'язку з культурою, семантичному значенні мовних знаків або особистому мовному відчутті мовця. Тенденція у формуванні структури концепту підкреслює його активну динамічну роль у процесі мислення та взаємодії з іншими концепціями. Деякі вчені вважають, що «концепт» складається з трьох компонентів: понятійного, образного і цілісного.

У галузі сучасної лінгвістики вивчають вплив мови та культури різних націй, зосереджуючись на фразеології. Досліджуючи фразеологію, ми розкриваємо глибину культурних та антропологічних аспектів. Фразеологічні вислови відтворюють унікальність культур та історій. У Китаї, де також вивчають фразеологію, вчені класифікують вирази за їхнім походженням та стилістикою. Хоча до 1949 року спеціальних досліджень у цій області в Китаї не проводили, згодом цей напрямок активно розвивався. Нині дослідження фразеології китайської мови залишаються актуальними для українських китаєзнавців. Поняття "концепт" в лінгвістиці розкриває нові перспективи для вивчення взаємодії між мовою та культурою. В китайській традиції когнітивної лінгвістики не розмежовують "концепт" та "поняття" так, як у західних школах думки. Переклад фразеологічних висловів з китайської на українську є складною задачею через вплив культурних особливостей, історії та

менталітету кожної нації на їх створення. Для точного перекладу необхідно глибоко зрозуміти контекст та мовні відмінності, оскільки аспекти перекладу, такі як ідіоматичність, культурні відтінки, стилістичні риси, ідіосинкразії та історичні аспекти, можуть перешкодити перекладачеві у створенні адекватного перекладу. Розуміння походження цих висловів вимагає вивчення класичної та народної китайської літератури, а також виразів, запозичених з інших мов. Переклад потребує значних зусиль та уваги, а перекладач повинен мати глибокі знання культури та історії обох країн, оскільки неправильний переклад може спотворити сенс вислову та змінити сенс усього тексту.

论文摘要

现代研究表明，语言和思维之间的联系引起了各个领域科学家的兴趣。从早期的哲学研究到现代认知语言学的概念，知名学者研究了语言对思维和文化遗产的影响。

“概念”一词已成为认知语言学中的一个重要术语，它强调文化语境在形成思维和语言感知方面的作用。对这一问题的研究可以为理解人类的思维和交流开辟新的视野。概念的结构是复杂的，取决于研究领域和定义。一个概念的定义可以基于它与文化的关系，语言符号的语义，或者说话人的个人语感。一些学者认为，一个“概念”由三个部分组成：概念性、具象性和整体性。现代语言学研究不同民族的语言和文化的的影响，重点研究用语。通过对词汇学的研究，我们揭示了文化和人类学方面的深度。在中国，也研究短语学，学者们根据它们的来源和风格对表达进行分类。今天，汉语短语的研究对乌克兰汉学家来说仍然是有意义的。

语言学中的“概念”为研究语言与文化的相互作用开辟了新的视角。由于各民族的文化特点、历史和心态对其创作的影响，汉语习语翻译成乌克兰语是一项具有挑战性的任务。为了准确的翻译，有必要对语境和语言差异有深刻的理解。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О.К, Структура концепту та способи його вербалізації, Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Випуск 11, 2010
2. Врублевська Т. В. Поняття «концепт» у лінгвокогнітивних дослідженнях : етимологія, основні підходи до визначення. Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Філологія (мовознавство). 2014. Вип. 19. С. 213– 217.
3. Газуда О.М. Дослідження терміну «концепт» у сучасній лінгвістиці, ст. 69-71.
4. Зайченко О. В. Поняття «концепт», його загальна характеристика. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія філологічна. Острог, 2012. Вип. 24. С. 78–81.
5. Князь Т. Когнітивний аспект дослідження фразеологізмів української мови в медійному дискурсі. Лінгвостилістичні студії, вип. 13, 2020, с. 62–71.
6. Коваль І. І. Вербалізація концепту *schönheit* фразеологічними одиницями німецької мови. ISSN 2409-1154 Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2018 № 37 том 2.
7. Коломієць Н. В. Вербалізація концепту «пам'ять» у китайській мові. 4 Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2015 № 15 том 2.
8. Полюжин М. Поняття, концепт та його структура, 2015.
9. Пойнар Л. М. Семантичний простір фразеології як джерело інтерпретації концепту істинний шлях у картині світу китайського етносу. *Studia Linguistica*. Випуск 6/2012.
10. Приходько А. Н. Концепти і концептосистеми : монографія. Дніпропетровськ : ДНУ, 2013.
11. Розвод Е. (2015). Методи дослідження лінгвокультурних концептів. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. РОЗДІЛ І. Когнітивна лінгвістика.

12. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / О.О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008.
13. Тищенко О. В. Теоретико-концептуальні засади слов'янської етнолінгвістики. Слов'янський вісник. Збірник наукових праць. Філологічні науки. Рівне, 2003. Вип. 3. С. 5–12.
14. Тодорова Н. Ю. (2014). Фразеологічні одиниці як особливі засоби об'єктивації універсальних концептів. Актуальні проблеми викладання фахових дисциплін у вищій школі: матеріали I міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 14 листопада 2014 р.). Одеса. С. 143–145.
15. Тубол Н. А., Го Хайнин (2013). Концепт серце в російській та китайській мовах. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій. Суми: СумДУ.
16. Федічев, О. Є. (2006). «Чен'юй» як найпоширеніший вид фразеологізмів у китайській мові. Київ: КНЛУ.
17. Хорошун О. О. Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики, Вісник Житомирського державного університету. Випуск 49. Філологічні науки, 2010 р., ст. 158
18. Хорошун, О., Левченко, О. (2022). До питання типології концептів. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 49, 217–221
19. Шарапановська Ю. В. Засади вивчення концепту в лінгвістиці. Фаховий коледж Міжнародного гуманітарного університету м. Одеса, Україна, 2012
20. Шевченко О. М, Поняття концепту в сучасній перекладознавчій парадигмі, 4 Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. № 48 том 4, 2021

21. Штерн І.Б. Вибрані топіки і лексикон сучасної лінгвістики. Енцикл. словник для фахівців із теоретич. гуманіт. дисциплін та гуманіт. інф-ки. Київ : «АртЕк», 1998. 336 ст.
22. Широков В. А., Л. Л. Шевченко, Дослідження концептів у сучасній лінгвістиці та системна концептографія.
23. Francois Julien, Du temps: éléments d'une philosophie du vivre. P.: Grasset, Paris, 2001
24. Nida E. A. Language, Culture and Translating (1993). Shanghai Foreign Language Education Press, 1993.
25. Ning Yu, Heart and Cognition in ancient Chinese Philosophy. Journal of Cognition and Culture, 2007.
26. Koerner E. F. K. The Sapir-Whorf Hypothesis: A Preliminary History and a Bibliographical Essay. Journal of Linguistic Anthropology Vol. 2, No. 2 – Wiley on behalf of American Anthropological Association, December 1992. – 173-198 pp.
27. Schwarz M. Einführung in die kognitive Linguistik / M. Schwarz. – Tübingen / Basel : Francke, 1996.
28. Smith E. Concepts and Categorization. Thinking: An Intuition to Cognitive Science, vol. 3, second edition. – Cambridge: MIT Press, 1995. – 388-396.
29. 汉辞网 : 汉语大辞典 [Електронний ресурс]. [URL:http://www.hydc.com](http://www.hydc.com)
30. 在线成语词典 [Електронний ресурс]. URL : <http://cy.5156edu.com>
31. 常用汉语成语典故翻译
[URL:http://fl.gzu.edu.cn/s/219/t/448/6d/a9/info28073.htm](http://fl.gzu.edu.cn/s/219/t/448/6d/a9/info28073.htm)
32. 中华成语大辞典：简明本 / 向光忠编。长春：吉林文史出版社，2002.
33. 查字典 [Електронний ресурс]. URL : <https://www.chazidian.com/zichengyu8BB0/2/>